

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko iberoamerických studií
FF UK, Praha

Oponentský posudek habilitační práce

Radoslav Hlúšek, *Nican mopohua. Domorodý príbeh o zjavení Panny Marie Guadalupskej*, Bratislava 2014, 184 str.

Radoslav Hlúšek podává jako habilitační spis svůj překlad jednoho ze základních textů mexické koloniální společnosti, jehož význam přesahuje až do současnosti. Jde o text popisující zjevení Panny Marie Juanovi Diegovi na hoře Tepeyc na samém počátku conquisty, dosahující ovšem většího rozšíření teprve víc než sto let potom, co se Panna Maria prostému Indiánovi v roce 1531 zjevila. Už samotný pečlivý překlad do slovenštiny doprovázený přepisem v nahuatlu, komentovaný s vysokou erudicí je sám o sobě dílem zasluhujícím plné absolutorium a lze ho považovat za demonstraci schopnosti vědecké práce na vysoké úrovni. Hlúšek však nezůstal u překladu, doprovází ho rozsáhlou analýzou, jíž zařazuje příběh zjevení Panny Marie Guadalupské do širšího historického kontextu a prokazuje bezpečnou znalost obrovské bibliografie k dané problematice nejen v její faktografické poloze, ale také v podobě porozumění obecnějším konceptům chápání duchovní historie mexické společnosti od šestnáctého století do počátku století jedenadvacátého. Text předložený k habilitaci je tak současně komentovaným překladem a hutnou, dobře strukturovanou monografií věnovanou problematice kultu Panny Marie Guadalupské v Mexiku.

Pokud bych měl vedle slov uznání formulovat nějakou výhradu či možná spíše než výhradu pouhou pochybnost, mířil bych jednu k pozornosti, jíž Hlúšek věnoval tzv. třetímu zjevení, které nepřestává z různých důvodů inspirovat diskuse a polemiky ve stávající odborné literatuře a třebaže Hlúšek zařazení věrohodnými argumenty vysvětluje, zůstává tato pasáž ne zcela ústrojnou součástí práce. Druhou pochybnost mám potom k adekvátnosti Hlúškovy krátké poznámky, z hlediska zaměření textu skutečně marginální, na stranách 14- 15, kde považuje úctu k Panně Marii Guadalupské za součást celosvětově rozšířené zbožnosti v katolickém prostředí včetně Slovenska, přičemž krátce zmiňuje i slovenský ohlas guadalupského zjevení. Tuto exkurzi považuji za sice zajímavou, jinak ovšem poněkud tříštící pečlivě vybudovanou strukturu práce. Hlúškův názor zde sice nezpochybňuji, obávám se

však, že nevychází z jeho analýzy, která sleduje jiné cíle než zkoumat vztah kultu Panny Marie Guadalupské k mariánskému kultu a slovenskému prostředí vůbec.

Pokud by pak oněch inkriminovaných několik vět vypadlo, kvalita textu by vůbec neutrpěla. Hlúšek se přece soustředil na analýzu konkrétního projevu mariánského kultu v prostředí společnosti mexických Indiánů a kreolů, přičemž dokázal využít jak své znalosti historie obou těchto pospolitostí, tak svých terénních pobytů v současných indiánských komunitách. Ve svém rozboru sleduje symboliku, ikonografii, různé verze svědectví či problematiku autorství a prezentuje tak guadalupský kult v neobyčejně širší. Kombinace historického přístupu a etnografických metod přinesla zajímavý výsledek plně srovnatelný se standardními zahraničními publikacemi, především pochopitelně mexickými.

Jako historik zabývající se celá desetiletí problematikou formování moderních latinskoamerických národů musím ocenit, že Hlúšek nezapomněl při své analýze na důležité místo guadalupského kultu v procesu vytváření mexického národa v devatenáctém a dvacátém století, kdy kreolská kulturní a politická elita využila a vlastně dodnes využívá kultu v procesu tvorby národní identity založené nejen na evropských, ale také indiánských kořenech. V této souvislosti pak vyzdvihují Hlúškův postřeh ze strany 100, kde konstatuje. „Z toho, čo som se pokúsil popísať a analyzovať vyplýva, že príbeh o zjavení Panny Marie Guadalupskej prostému Indiánovi Juanu Diegovi nie je ani ukážkou rýdzo nahuaskej poézie, ani výlučne stredovekou kresťanskou legendou. Nutne vykazuje znaky oboch, pretože bol vytvorený ako človekom, pohybujúcim sa na pomedzi domorodej a španielskej kultury, tak aj v čase kedy by akákoľvek otvorená demonštrácia pedhispánskej spirituality nutne vyvolala negatívnu reakciu zo strany predstaviteľov mexickej cirkvi.“ Hlúšek zde shrnul v hutné zkratce jak základní charakteristiku textu v době jeho vzniku tak význam pro budoucnost.

V závěru svého posudku musím ještě jednou ocenit rozhodnutí autora nahlížet problematiku textu *Nican mopohua* současně z hlediska historika a etnografa, při vědomí veškerých rizik, jež takový pohled přináší. Tedy výtek představitelů obou společenských věd z upřednostňování pohledu historického ze strany etnografa a etnografického ze strany historika. Osobně považuji Hlúškův přístup za přínosný a vysoce hodnotím analýzu textu v jeho historickém kontextu. Je pro mne přínosem ke studiu jednoho ze základních pramenů pro zkoumání myšlenkového světa společnosti vznikající v dnešním Mexiku z pospolitosti předkolumbovských obyvatel regionu a španělského elementu nejen pro současnou středoevropskou iberoamerikanistiku, ale příspěvkem ke zkoumání sledovaného problému širší mezinárodní odbornou pospolitostí.

Metodologická zralost, erudice, i uměřenost závěrů patrné z celé práce prokazují autorovu schopnost napsat kvalitní vědecký text a já proto bez výhrad doporučuji, aby se publikace *Nican mopohua. Domorodý příběh o zjavení Panny Marie Guadalupskej* stala součástí habilitačního řízení Radoslava Hlúška jako jeho habilitační spis.

V Praze, 5. listopadu 2016.

Prof. Dr. Josef Opatrný